

สลค.สาร

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๘ เดือนกรกฎาคม ๒๕๔๘

“...การทำงานใด ๆ ไม่อ่าเล็ก ใหญ่ ง่าย ยาก
ถ้าอยู่ห่างจากความเพียรแล้ว ยากที่จะให้สำเร็จเรียบร้อยทันเวลาได้
และเมื่อใดพลังของความเพียรนี้เกิดขึ้น เมื่อนั้นงานทั้งหลาย
ก็สำเร็จได้โดยง่ายดายและรวดเร็ว...”

พระบรมราโชวาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจาก
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
๒๑ มิถุนายน ๒๕๒๒

- ๓ การบรรยายพิเศษ เรื่อง การประสานงานระหว่างสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี กับส่วนราชการ (ตอนที่ ๑)
- ๘ การพัฒนาจิตเพื่อสุขภาพสู่สุขภาวะจากการมีจิตใจสูงทั้งประเทศ (ตอนจบ)
- ๑๒ การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน
- ๑๗ สร้างความสุภาพกาย สงบใจ ง่าย ๆ ด้วยตัวคุณเอง
- ๑๙ มติคณะรัฐมนตรีที่สำคัญ
- ๒๐ มองมุมมุ่งธรรม

ขอความช่วยเหลือ

✎ ในโอกาสที่ เลขาธิการคณะกรรมการคณะรัฐมนตรีได้บรรยายพิเศษเรื่อง “การประสานงานระหว่างสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีกับส่วนราชการ” เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๘ ที่ผ่านมา คณะทำงานจัดทำ สลค.สาร จึงได้นำคำบรรยายพิเศษดังกล่าวมาลงพิมพ์ใน สลค.สาร โดยนำเสนอเป็น ตอนที่ ๑ ใน สลค.สาร ฉบับนี้

✎ สลค.สาร ฉบับเดือนมิถุนายน ๒๕๔๘ ที่ผ่านมาได้นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงการพัฒนาจิตใจ ซึ่งมีเสียงตอบรับจากท่านผู้อ่านที่ชื่นชอบพอสมควร ดังนั้นในฉบับนี้ ย่อพลาตตอนจบของเรื่อง “การพัฒนาจิตเพื่อสุขภาพสู่สุขภาวะจากการมีจิตใจสูงทั้งประเทศ” ของศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี และในโอกาสที่เดือนกรกฎาคมนี้มีวันสำคัญทางพุทธศาสนาคือวันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา คณะทำงานจัดทำ สลค.สาร จึงขอนำกรรมะดี ๆ ในหัวข้อเรื่อง “การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน” ของท่านพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) มาเสนอแก่ท่านผู้อ่าน อันจะเป็นแรงเสริมในการ “พัฒนาคน” ควบคู่ไปกับการ “พัฒนางาน” ให้ดียิ่งขึ้นไป

✎ ในช่วงเวลานี้ เรื่องที่ “ฮอต” และ “ฮิต” ที่สุดคงหนีไม่พ้นเรื่องการช่วยชาติ ประหยัดพลังงาน คณะทำงานจัดทำ สลค.สาร ก็ขอร่วมรณรงค์ด้วยการเชิญชวนท่านผู้อ่านทุกท่านช่วยกันประหยัดพลังงาน ไม่ว่าจะเป็นพลังงานไฟฟ้า น้ำมัน ฯลฯ ขอให้ใช้อย่างจำเป็น ใช้อย่างรู้คุณค่า รู้วิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม เพราะนอกจากจะเป็นการประหยัดเงินในกระเป๋าของท่านแล้ว ยังเป็นประหยัดเงินของประเทศอีกด้วย ช่วย ๆ กันนะครับ

คณะทำงานจัดทำ สลค.สาร

บทความ/ข้อความ หรือความเห็นใด ๆ ที่ปรากฏใน “สลค.สาร” เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน ซึ่งสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และคณะทำงาน ฯ ไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

เจ้าของ

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐-๒๒๔๐-๙๐๐๐ , ๐-๒๒๔๐-๙๐๙๐

ที่ปรึกษา

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี
รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ที่ปรึกษาประจำสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
และผู้อำนวยการสำนัก/กองทุกท่าน

ผู้จัดทำ

คณะทำงานจัดทำ สลค.สาร
boca@soc.go.th
โทร. ๐-๒๒๔๐-๙๐๐๐ , ๐-๒๒๔๐-๙๐๙๐
ตล ๔๕๔ , ๔๕๕

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ข้าราชการและลูกจ้างใน
สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีส่วนร่วม
ในการเผยแพร่ความรู้และรับรู้อบรม
ข่าวสารต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์
ต่อการปฏิบัติงานโดยรวม
และเป็นการเผยแพร่ความรู้ของบุคลากร
ให้แก่ผู้ที่สนใจทั่วไปด้วย

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ถนนสามเสน กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐-๒๒๔๓-๐๖๑๑ , ๐-๒๒๔๓-๐๖๑๓

สปค. 48/07-41

www.cabinet.thaigov.go.th

การบรรยายพิเศษ

เรื่อง

“การประสานงานระหว่าง
สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
กับ
ส่วนราชการ” *

(ตอนที่ ๑)

โดย เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กราบเรียนท่านราชเลขาธิการ ท่านรองนายกรัฐมนตรี และเพื่อนข้าราชการที่เคารพทุกท่าน

เรื่องที่จะพูดในวันนี้คือเรื่องการประสานงานระหว่างสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีกับส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อสนองงานราชการแผ่นดินในพระมหากษัตริย์ ซึ่งมี ๔ - ๕ เรื่องหลัก ๆ ที่สำคัญ

เรื่องแรกก็คือ เรื่องอำนาจหน้าที่ของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ซึ่งในมาตรา ๑๔ ของกฎหมายระเบียบบริหารราชการแผ่นดินที่ใช้อยู่ในเวลานี้ บอกว่าสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการของคณะรัฐมนตรี รัฐสภา และราชการในพระองค์ ตรงนี้เองที่จะต้องมาพูดถึงถึงเรื่องการประสานงานกับส่วนราชการทั้งหลาย และกับสำนักราชเลขาธิการ โดยสรุปแล้ว งานในหน้าที่ของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีซึ่งเปรียบเสมือนเป็นลูกหลานของกรมพระอภัยสมเด็จมีงาน ๓ ด้านหลัก ๆ **เรื่องแรก**ก็คือเป็นฝ่ายเลขานุการของคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน ตัดสินใจแทนคนไทยทั้งชาติ และผูกพันคนไทยไป **เรื่องที่สอง**ก็คือทำหน้าที่ประสานงานกับรัฐสภาในกิจการทั้งหลายที่รัฐบาลต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับรัฐสภา **เรื่องที่สาม**ก็คืออะไรก็ตามที่เป็นราชการแผ่นดินของพระมหากษัตริย์ที่รัฐบาลต้องติดต่อ นำความขึ้นกราบบังคมทูลทั้งหลายก็ต้องมาผ่านที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีทั้งสิ้น ทุกเรื่องทุกประการ

จากอำนาจหน้าที่ทั้งสามด้านนี้ ขออนุญาตกราบเรียนว่าก่อนที่จะไปในรายละเอียดจะต้องทำความเข้าใจแม่บทหลัก คือเรื่องพระมหากษัตริย์และพระราชอำนาจเสียก่อน ถ้าเราศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองการปกครอง ศึกษารัฐธรรมนูญ เราก็จะเห็นได้ว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศและทรงเป็นประมุขของฝ่ายบริหารตามหลักรัฐธรรมนูญและกฎหมายปกครอง ยิ่งไปกว่านั้น พระมหากษัตริย์ทรงเป็นที่มาของรัฐธรรมนูญด้วย ถ้าใครได้อ่านหนังสือกฎหมายมหาชนเล่มสองที่ผมเขียนจะเห็นได้ชัดว่า พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นทรงสละพระราชอำนาจที่มีมาแต่เดิมซึ่งเป็นพระราชอำนาจล้นพ้นที่เรียกว่า “**พระราชอำนาจอธิปไตย**” ทรงลดพระองค์ลงอยู่ใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕ ที่พระราชทานเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๕ โดยไม่มีผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ชัดเส้นใต้ “**โดยไม่มีผู้ลงนาม**

* จากการประชุมหรือการปฏิบัติงานร่วมระหว่างสำนักราชเลขาธิการกับส่วนราชการภายนอก เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๘ ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร

รับสนองพระบรมราชโองการ” นัยทางนิติศาสตร์ ทางหลักกฎหมายมหาชนตรงนี้มี ความหมายอย่างไร คำตอบก็คือ มีความหมายว่าการที่ทรงจำกัดตัดทอนพระราชอำนาจลง ทรงอยู่ใต้รัฐธรรมนูญนั้น เป็นการสมควรพระราชหฤทัยของพระองค์เองโดยแท้ ไม่มีใครทูลเกล้าฯ ถวายคำแนะนำในทางกฎหมาย ต้องถือตั้งนั้น เพราะถ้าจะมีผู้ทูลเกล้าฯ ถวายคำแนะนำ บุคคลผู้นั้นต้องลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ หากใครไม่เชื่อให้ไปเปิดดูเอกสารสำคัญ ๒ ชิ้น หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองก็จะพบได้ นั่นก็คือพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราวพุทธศักราช ๒๔๗๕ และพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ กฎหมาย ๒ ฉบับนี้ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธยด้วยพระองค์เอง ไม่มีผู้ใดลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ซึ่งในทางการเมืองหรือในทางรัฐศาสตร์จะว่าอย่างไรก็แล้วแต่ แต่ในทางนิติศาสตร์หรือหลักกฎหมายมหาชนนั้น แปลว่าพระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจสูงสุดที่มีอยู่แต่เดิมนั้นจำกัดพระราชอำนาจของพระองค์เองด้วยการพระราชทานรัฐธรรมนูญ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดมีธรรมเนียมในยุคต่อ ๆ มาว่า แม่คณะรัฐประหารจะทำการรัฐประหารแล้วยกเลิกรัฐธรรมนูญ แต่เมื่อถึงเวลาที่จะมีรัฐธรรมนูญใหม่ จะสังเกตเห็นว่า หัวหน้าคณะรัฐประหารที่ลงนามในประกาศคณะปฏิวัติ ประกาศคณะปฏิรูป ประกาศ รสช. ใช้เป็นกฎหมายนั้นจะไม่ลงนามในรัฐธรรมนูญ เหตุที่ไม่ลงนามเพราะว่าการจัดการปกครองประเทศไทยนั้นเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ คณะปฏิวัติไม่ทำ ด้วยเหตุอันนี้เมื่อมีการรัฐประหารครั้งแรก ยกเลิกรัฐธรรมนูญครั้งแรกในปี ๒๔๙๐ คณะรัฐประหารนำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม ซึ่งเวลานั้นเรียกว่า “ราชอาณาจักรไทย” แล้ว ฉบับปี พ.ศ. ๒๔๙๐ ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย และคณะผู้สำเร็จราชการแผ่นดินแทนพระองค์ก็ลงนามในพระปรมาภิไธย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์นั้นเป็นที่มาของทั้งหมดทั้งหมด

ในระบบการเมืองไทย พระมหากษัตริย์ทรงเป็นน้ำพุแห่งอำนาจทั้งปวงของการบริหารราชการแผ่นดิน ทรงเป็น Fountain of Justice คือเป็นที่มาของความยุติธรรมทั้งปวงในบ้านเมือง และท้ายที่สุดเป็นที่เรียกว่า Fountain of Honor คือทรงเป็นที่มาของเกียรติยศทั้งหลายทั้งปวง หลักการนี้อยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓ ที่บัญญัติว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ด้วยเหตุนี้ เราจึงเรียกงานของประเทศว่า “ราชการแผ่นดิน” ทำไมเราไม่เรียกว่า “งานแผ่นดิน” ทำไมเราถึงต้องเรียกว่า “ราชการ” ก็เพราะว่างานของแผ่นดินทั้งหมดในประเทศไทยนั้น ถือกันมาแต่เดิมและถือกันในเวลานี้ตามรัฐธรรมนูญว่าเป็นราชการของสถาบันพระมหากษัตริย์ และถ้าเราดูรัฐธรรมนูญต่อไป เราก็จะพบว่า พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์นั้นกระจายอยู่ในที่ต่าง ๆ ในตัวบทรัฐธรรมนูญเกือบทุกที่ หมวดแรกที่จะต้องพูดถึงก็คือหมวดพระมหากษัตริย์ เป็นพระราชอำนาจโดยแท้ของพระมหากษัตริย์ และตรงนี้ขออนุญาตให้สังเกตให้ดีถึงคำว่า “พระมหากษัตริย์” และ “องค์พระมหากษัตริย์” มาตรา ๘ วรรคแรกบัญญัติไว้ว่า “องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้” นี่กล่าวถึงองค์พระมหากษัตริย์นะครับ วรรคสองบัญญัติว่า “ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้” ถ้าสังเกตให้ดีจะเห็นว่า ไม่มีคำว่า “องค์” พระมหากษัตริย์ ตั้งแต่มาตรา ๙ ต่อไป จนกระทั่งถึงมาตรา ๓๓๖ รัฐธรรมนูญใช้คำว่า “พระมหากษัตริย์” ทั้งสิ้น ไม่มีคำว่า “องค์พระมหากษัตริย์” จึงมีคำถามว่า คำว่า “องค์พระมหากษัตริย์” กับ “พระมหากษัตริย์” ต่างกันอย่างไร เรื่องนี้ไม่ค่อยมีคนรู้ และมีผู้เชี่ยวชาญบางท่านเข้าใจผิดว่าคำว่า “องค์” ใส่เข้ามาโดยเกินความจำเป็น และทำให้ดูไม่ไพเราะเหมือนกับนักร้องคัฟง หรือนักร้องคัอะไรทั้งหลายของเขมร ควรจะตัดออกเสีย ซึ่งความจริงไม่ใช่ หากศึกษาประวัติการร่างรัฐธรรมนูญให้ดีก็จะพบว่าคำว่า “องค์พระมหากษัตริย์” ในที่นี้ภาษาอังกฤษใช้คำว่า the person of the king ซึ่งต่างจากคำว่า “พระมหากษัตริย์” ที่ใช้คำว่า the king ถามว่าทำไมต้องใช้แบบนี้ คำตอบคือว่า พระมหากษัตริย์ทรงมี ๒ ฐานะ ฐานะที่หนึ่ง ทรงเป็นสถาบัน ทรงเป็นตำแหน่ง ฐานะที่สอง คือ ฐานะส่วนพระองค์ รัฐธรรมนูญทุกมาตราพูดถึงพระมหากษัตริย์ในฐานะที่เป็นสถาบัน ในฐานะที่เป็นตำแหน่ง เฉพาะในมาตรา ๘ วรรคแรกเท่านั้นที่พูดถึงพระมหากษัตริย์ในฐานะที่เป็นส่วนพระองค์ด้วย

จึงใช้คำว่า “the person of the king” ผู้ที่ให้อรรถาธิบายเรื่องนี้ไว้ละเอียดที่สุดคือ พระยามานวราชเสวี ซึ่งเป็นคนยกร่างรัฐธรรมนูญในหมวดที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์มาตั้งแต่ต้น เหตุที่ใช้คำว่า “องค์พระมหากษัตริย์” ก็เพราะว่า รัฐธรรมนูญต้องการถวายพระเกียรติยศ ทั้งในฐานะส่วนพระองค์และในฐานะที่เป็นประมุขของรัฐ ทรงดำรงตำแหน่งพระมหากษัตริย์ เมื่อพิจารณาระบบของอังกฤษ กฎหมายอังกฤษก็เขียนเช่นนี้ รวมทั้งระบบของเดนมาร์ก และญี่ปุ่น ตรงนี้มีเรื่องจะเล่าให้ฟังว่าในครั้งที่ รสช. ได้มีการตั้งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาชุดหนึ่ง เมื่อยกร่างเสร็จได้เสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นโดยมีท่านอาจารย์ไอลส โกลิน เป็นประธาน คณะกรรมการวิสามัญชุดนั้นให้ตัดคำว่า “องค์” ออก คงเห็นคล้าย ๆ กับที่ท่านผู้เชี่ยวชาญทางประวัติศาสตร์ท่านนั้นโดยบอกว่า เป็นคำที่เกิน บังเอิญในเวลานั้นผมติดตามการร่างรัฐธรรมนูญตลอดเวลา จึงเกิดความวิตกกังวล และได้กราบเรียนท่านราชเลขาธิการในเวลานั้น คือ หม่อมหลวงทวีสันต์ ลดาวัลย์ ท่านราชเลขาธิการในเวลานั้นก็จัดให้ไปพบท่านอาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ ท่านอาจารย์สัญญา ฯ ถามว่าหากตัดคำว่า “องค์” ออกไปคำเดียว มีผลกระทบอย่างไรบ้าง ผมก็กราบเรียนท่านอาจารย์สัญญา ฯ ซึ่งในเวลานั้นดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรีว่ามีผลกระทบคือการที่รัฐธรรมนูญจะถวายพระเกียรติยศและความคุ้มครองต่อองค์พระมหากษัตริย์ในฐานะส่วนพระองค์จะถูกตัดหมดไปด้วย ท่านอาจารย์สัญญา ฯ ก็ขอดูหลักฐานรัฐธรรมนูญต่างประเทศ ตั้งแต่ Act of Settlement ของอังกฤษ ในปี ๑๖๘๙ รัฐธรรมนูญญี่ปุ่น รัฐธรรมนูญเดนมาร์ก รัฐธรรมนูญเบลเยียม ซึ่งท่านอาจารย์สัญญา ฯ ก็ติดต่อไปยังท่านอาจารย์ไอลส ฯ ทันที แล้วก็ปรับกลับมาเป็นองค์พระมหากษัตริย์ตามเดิม ที่กราบเรียนทั้งหมดนี้ เพื่อจะบอกว่า อะไรก็ตามที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์นั้นเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ส่วนราชการทั้งหลาย เพื่อนข้าราชการทั้งหลายที่ดำเนินการเรื่องเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ พึงระวังสังวรเอาไว้มิให้พลาดพลั้งว่าทุกเรื่องทุกประการเป็นเรื่องที่จะต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกที่สุด ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตามที่ใช่ ระยะเวลาในการดำเนินการที่เหมาะสมเพื่อความรวดเร็วเร่งรัด และเรื่องอื่น ๆ

กลับมาถึงเรื่องพระราชอำนาจในฐานะที่ทรงเป็นพระมหากษัตริย์นั้น ถ้าดูในหมวดสองเป็นพระราชอำนาจโดยแท้ ตัวอย่างเช่น ตามมาตรา ๑๑ บัญญัติว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะสถาปนาฐานันดรศักดิ์และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์” หมายความว่าพระมหากษัตริย์จะทรงสถาปนาฐานันดรศักดิ์ให้แก่ผู้ใดก็ได้ จะพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ผู้ใดก็ได้ เป็นพระราชอัธยาศัย ถึงแม้รัฐบาลจะถวายคำแนะนำขึ้นไป แต่ถ้าทรงไม่มีพระมหากษัตริย์ก็ทรงมีพระราชอำนาจที่จะไม่พระราชทาน ท่านผู้มีเกียรติลองดูรัฐธรรมนูญอีกหมวดหนึ่งคือหมวดที่ห้าด้วยคณะรัฐมนตรี หมวด ๔ สังเกตให้ดีว่าพระราชอำนาจในการพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้นเป็นพระราชอำนาจในพระองค์ตามพระราชอัธยาศัย แต่พระราชอำนาจในการถอดถอนฐานันดรศักดิ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้น รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในหมวด ๔ ว่าด้วยคณะรัฐมนตรี มาตรา ๒๒๖ ว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการถอดถอนฐานันดรศักดิ์และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์” หมายความว่าพระราชอำนาจที่จะทรงถอดถอนฐานันดรศักดิ์และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้น ว่ากันตามตัวบทรัฐธรรมนูญแล้ว เมื่ออ่านมาตรา ๓ ประกอบกับมาตรา ๒๒๖ แล้ว ต้องเข้าใจว่าพระมหากษัตริย์จะทรงใช้พระราชอำนาจนั้นโดยคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี

ตรงนี้มาถึงหลักสำคัญ เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงเป็นที่มาของรัฐธรรมนูญ ทรงเป็น Fountain of Power, Fountain of Justice, Fountain of Honor แล้ว ก็มาถึงหลักสำคัญที่ว่า พระมหากษัตริย์จะไม่ทรงกระทำผิดตามหลักกฎหมายมหาชนที่ว่าด้วย “The king can do no wrong.” แปลว่า พระมหากษัตริย์ไม่ทรงกระทำผิดในเรื่องใด ๆ เลย ถามว่าเหตุใดพระมหากษัตริย์ไม่ทรงกระทำผิด คำตอบคือ เพราะเหตุว่าผู้ถวายคำแนะนำซึ่งต้องเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการนั้นมีหน้าที่รับผิดชอบทุกทางแทนองค์พระมหากษัตริย์ การรับผิดชอบทางแรกคือ ทางกฎหมายเกิดอะไรผิดพลาดบกพร่องขึ้น ผู้ถวายคำแนะนำที่ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการจำเป็นต้องรับผิดชอบทางกฎหมาย การรับผิดชอบทางการเมือง กล่าวคือผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการต้องรับผิดชอบทางการเมืองแทนองค์พระมหากษัตริย์ ด้วยเหตุนี้ จึงมาถึงหลักในมาตรา ๒๓๑ ที่บัญญัติว่า

บทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการอันเกี่ยวกับราชการแผ่นดินต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้ ทุกเรื่องจึงต้องมีผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ซึ่งโดยหลักคือรัฐมนตรีคนหนึ่ง แต่ไว้ในทางปฏิบัติก็คือ นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย ทั้งนี้ตามมติคณะรัฐมนตรีที่ได้กล่าวแล้ว ผู้ลงนามรับสนอนั้นแหละจะต้องเป็นคนรับผิดชอบทางกฎหมาย ทางการเมือง ทางสังคม ทุกอย่างทุกประการ

ที่นี้เรามาดูว่า พระราชอำนาจตามมาตรา ๓ ที่บัญญัติว่า “...ทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรีและศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” นั้นจะเห็นได้ว่าราชการแผ่นดินที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้นแยกเป็นราชการนิติบัญญัติ ราชการนิติบัญญัตินั้น รัฐสภาเป็นผู้รับผิดชอบ และมีหน่วยราชการก็คือ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ราชการนิติบัญญัติที่ว่านี้ เกี่ยวกับองค์พระมหากษัตริย์เพราะเหตุว่า กฎหมายที่ตราขึ้นนั้น ถ้าไม่ทรงลงพระปรมาภิไธยก็ไม่เรียกว่าเป็นกฎหมาย ในอังกฤษมีคำกล่าวว่ King or Queen in parliament จึงจะตราพระราชบัญญัติ (Act) ออกมาใช้ในแผ่นดินอังกฤษได้ ในประเทศไทยก็เช่นกัน หากไปดูมาตรา ๙๒ ๙๓ ๙๔ ก็จะได้ชัด มาตรา ๙๒ บัญญัติว่า “ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา” มาตรา ๙๓ บัญญัติว่า “ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายใน ๒๐ วัน นับแต่วันที่ได้นำร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นจากรัฐสภา เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้” เพราะฉะนั้นที่กล่าวว่รัฐสภาตรากฎหมายขึ้นนั้น จึงเป็นคำกล่าวที่ผิด หากอ่านตำรากฎหมายมหาชนจะเห็นได้ว่ากฎหมายที่ใช้ในแผ่นดินไทยนั้น ต้องกล่าวให้ถูกว่พระมหากษัตริย์และรัฐสภาตราขึ้น ไม่ใช่รัฐสภาตราขึ้น เพราะถ้าว่รัฐสภาตราขึ้นก็ไม่เป็นกฎหมาย รัฐสภาเห็นชอบแล้ว ถ้าว่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงลงพระปรมาภิไธยก็ไม่นับเป็นกฎหมาย นี่คือพระราชอำนาจนิติบัญญัติ เราเรียกตรงนี้ว่าราชการนิติบัญญัติ

ราชการแผ่นดินสาขาที่สอง คือราชการบริหาร ที่ภาษาฝรั่งเรียกว่า Executive function ในราชการบริหารนั้นพระมหากษัตริย์นอกจากทรงเป็นประมุขของรัฐแล้ว ทางกฎหมายมหาชนถ้าว่ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของฝ่ายบริหารด้วย แต่ในทางการเมืองนั้นคณะรัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบ แล้วก็มีการบริหารเรียกว่าราชการบริหารส่วนกลาง คือ กระทรวง ทบวง กรมทั้งหลาย ราชการบริหารส่วนภูมิภาค คือ จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น จะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) กรุงเทพมหานคร แล้วก็มื่อรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนองค์การมหาชนทั้งหลายที่ตั้งก่ดในราชการฝ่ายบริหารหรืออยู่ในกำกับของฝ่ายบริหารทั้งสิ้น ตรงนี้หากเปิดรัฐธรรมนูญจะพบว่าอยู่ในหมวด ๘ ซึ่งเมื่ออ่านมาตรา ๓ ของรัฐธรรมนูญกับหมวด ๘ แล้วจะเห็นได้ว่าพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในทางบริหารนั้น โดยหลักการคณะรัฐมนตรีต้องเป็นผู้ถวายคำแนะนำ หรืออย่างน้อยถ้าว่ไม่ใช่คณะรัฐมนตรีก็ต้องเป็นรัฐมนตรีคนหนึ่งนายใดเป็นผู้ถวายคำแนะนำ แล้วก็ต้องรับผิดชอบทางกฎหมาย ทางการเมือง ทางสังคม แทนองค์พระมหากษัตริย์ทั้งสิ้น ในฐานะที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงมีพระราชดำริใด ๆ ทางการเมือง

ท้ายที่สุดครับ คือพระราชอำนาจ ที่เรียกว่าราชการตุลาการ ภาษาฝรั่งเรียกว่า judicial function มีศาลทั้งหลายเป็นผู้รับผิดชอบ หากดูในหมวด ๘ ว่ด้วยศาล จะเห็นได้ว่าหมวด ๘ ที่ว่ด้วยศาลนั้น มาตรา ๒๓๓ บัญญัติว่ “การพิพากษาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์” และตรงนี้เอง แม้ว่ศาลทั้งหลายจะพิพากษาไปแล้ว รัฐธรรมนูญก็ถวายเป็นพระราชอำนาจในมาตรา ๒๒๕ ว่ “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ” แปลว่ การพระราชทานอภัยโทษนั้นเป็นพระราชอำนาจทางบริหาร ไม่ใช่พระราชอำนาจทางตุลาการ

คือไม่ได้ถือว่าทรงใช้พระราชอำนาจวินิจฉัยคดีอีกครึ่งหนึ่ง แต่เป็นพระราชอำนาจบริหารที่จะพระราชทานอภัยโทษในเรื่องใดก็ได้ แต่ก็มีนักนิติศาสตร์จำนวนหนึ่งตีความมาตรา ๒๒๕ ว่าการพระราชทานอภัยโทษตรงนี้หมายถึงพระราชทานอภัยโทษในคดีอาญาเท่านั้น ซึ่งความจริงมิได้หมายความว่าเช่นนั้นเพราะพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษตามมาตรา ๒๒๕ นี้ เป็นพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษทุกชนิด เพียงแต่การพระราชทานอภัยโทษทางอาญานั้นถูกกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเท่านั้น และหากเป็นพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษเรื่องอื่น เช่น เรื่องวินัยนั้นก็มิเช่นนั้น ดังตัวอย่างเมื่อคราวเกิดวิกฤติตุลาการนั้น คณะกรรมการตุลาการได้มีมติให้ลงโทษทางวินัยแก่ข้าราชการตุลาการชั้นผู้ใหญ่จำนวนหนึ่ง แต่ข้าราชการเหล่านั้นได้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขึ้นไป ซึ่งได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณมีพระบรมราชวินิจฉัยให้งดโทษทางวินัยแก่ข้าราชการตุลาการทั้งปวง ก็เป็นอันว่าพระราชอำนาจพระราชทานอภัยโทษตามมาตรา ๒๒๕ นั้น ไม่ได้กำกับครัดครองอยู่เฉพาะอภัยโทษอาญาเท่านั้น แต่รวมไปถึงโทษอื่น ๆ ทุกชนิด ท้ายที่สุดคือว่า ทั้งหมดนี้มีบทบัญญัติสำคัญที่ใช้อุดช่องว่างซึ่งหลายท่านไม่ทราบ แต่ความจริงเป็นบทสำคัญมาก และผู้ร่างรัฐธรรมนูญตั้งใจใส่เอาไว้เพื่อรองรับกรณีทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา หากดูมาตรา ๗ ในรัฐธรรมนูญที่บัญญัติว่า “**ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข**” มาตรานี้ หากท่านสนใจศึกษารัฐธรรมนูญไทย ๑๖ ฉบับ จะเห็นได้ว่าในรัฐธรรมนูญฉบับถาวรจะไม่มีมาตรานี้อยู่เลยสักฉบับเดียว จึงเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญฉบับถาวรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันที่ผู้ร่างมาตรานี้ซึ่งคือตัวผมเองใส่ลงไป ในมาตรา ๗ เหตุผลที่ใส่ลงไปเนื่องจากในช่วงที่อภิปรายกันในสภาวาระรัฐธรรมนูญ ผมได้ยกพระราชอำนาจในการพิจารณาฎีการองทุกข์และฎีกาพระราชทานความเป็นธรรมในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งหากศึกษาเรื่องฎีการองทุกข์แล้วจะเห็นได้ว่ามีมาแต่ครั้งโบราณกาล ตั้งแต่สุโขทัย อยุธยา มาจนถึงรัตนโกสินทร์ จนกระทั่งเกิดประเพณีตีกลองร้องฎีกาขึ้นใหม่ในสมัยรัชกาลที่ ๔ แล้วก็มีพระราชกฤษฎีกาซึ่งยังใช้อยู่แต่หลายท่านไม่ทราบ คือพระราชกฤษฎีการะเบียบการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตราขึ้นใช้บังคับเมื่อวันที่ ๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๕๗ จะเห็นได้ว่าการพิจารณาฎีการองทุกข์ของพระมหากษัตริย์นั้น เป็นพระราชอำนาจแต่เดิมตามประเพณีการปกครองประเทศไทยตั้งแต่สมบูรณาญาสิทธิราชย์สืบทอดมาจนในระบอบประชาธิปไตย แต่มีได้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนั้น บทบัญญัติที่สำคัญที่สุด คือ บทบัญญัติมาตรา ๗ นี้เอง ซึ่งเป็นการรองรับพระราชอำนาจดั้งเดิม ตามประเพณีเดิมทุกเรื่องทุกประการ เพราะฉะนั้นเวลาที่ติดขัดนี้ทำอะไรไม่ออก บอกอะไรไม่ถูก หาบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญไม่ได้ ในส่วนที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์นั้น ท่านทั้งหลายฟังมาดูมาตรา ๗ นี้จะครับ เพราะมาตรา ๗ นี้คือบทอุดช่องว่างที่สำคัญที่สุด ยังมีอีกตัวอย่างหนึ่ง ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้ใช้แล้ว คือการวินิจฉัยว่าพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์มีหน้าที่ไปเลือกตั้งหรือไม่ คงเป็นที่ทราบกันว่าในคราวที่จะมีการเลือกตั้งทั่วไป อันเป็นการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งแรก เมื่อปี ๒๕๔๓ นั้น เกิดปัญหาว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) มีเจตหมายกราบบังคมทูลพระกรุณาว่าทรงมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสำนักราชเลขาธิการจึงประสานงานมาว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นกลางทางการเมือง กกต. จึงต้องส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๒๖๖ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าโดยประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้น พระมหากษัตริย์ต้องวางพระองค์เป็นกลางทางการเมือง ด้วยเหตุทรงเป็นกลางทางการเมืองนั้น บทบัญญัติในมาตรา ๖๘ แห่งรัฐธรรมนูญ จึงไม่ใช่บังคับกับพระมหากษัตริย์ คือ ไม่ทรงมีหน้าที่ต้องไปเลือกตั้ง รวมไปถึงพระบรมวงศานุวงศ์ทั้งปวงด้วย นี่คือมาตรา ๗

อ่านต่อฉบับหน้า

การพัฒนาจิตเพื่อสุขภาพ

สู่สุขภาพ:

จากการมีจิตใจสูงทั้งประเทศ

(ตอนจบ)

โดย ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี

๑๑.

ธุรกิจเพื่อสังคม

ธุรกิจเป็นเรื่องที่มีพลังมาก แต่ถ้าธุรกิจทำเพื่อเงินหรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวอย่างเดียว ก็จะทำให้ลายจิตใจให้ตกต่ำลง ธุรกิจนั้นสามารถทำด้วยจิตใจที่ตั้งไว้ดี ทำด้วยความประณีต ทำด้วยความรับผิดชอบ ต่อสังคม พร้อม ๆ กับมีกำไรตามสมควร ซึ่งจะเป็นธุรกิจเพื่อความดี (Business for the goodness) สังคมมีปัญหาต่าง ๆ มาก ยากและซับซ้อน แต่สังคมไม่มีพลังที่จะทำให้เกิดความดีงาม เราไม่ควรทิ้งให้การทำความดีเป็นเรื่องของพระ เรื่องของครู เรื่องของนักพัฒนาเท่านั้น ท่านเหล่านี้มักจะมีพลังไม่พอ นักธุรกิจมีพลังมาก หากนักธุรกิจเข้ามาสนใจเรื่องการพัฒนาสังคม ประเทศจะเกิดพลังแห่งความดีอย่างมหาศาล ธุรกิจควรเป็นไปเพื่อการพัฒนา (Business for development) กำไรเป็นผลพลอยได้ ซึ่งจะได้อยู่แล้ว

ธุรกิจอย่างหนึ่งที่ต้องทำมากคือ การเชื่อมโยงผู้บริโภคในเมืองกับผู้ผลิตในชนบทอย่างรับผิดชอบต่อกัน ผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค โดยวิธีการผลิตที่ไม่ใช้สารเคมีที่เป็นพิษ เช่น ยาฆ่าแมลง มีวิธีการผลิตที่ไม่ใช้สารพิษและยังความเป็นป่าให้มีมากขึ้นที่เรียกว่า **วนเกษตร** ถ้าผู้บริโภคบริโภคอาหารปลอดสารพิษที่ผลิตโดยวนเกษตร ความเป็นป่าก็จะเกิดมากขึ้น ขณะนี้ ป่าไม้ของเราถูกทำลายไปมากด้วยวิธีการเกษตรที่ไม่สมดุลและต้องใช้สารพิษ เราพูดถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนกันมานานมาก แต่ก็ยังไม่มีพลังสร้างสรรค์ที่เพียงพอ แต่ถ้าเราโยง**พลังแห่งการบริโภค** ไปเชื่อมโยงกับวนเกษตรได้ ทุกครั้งที่มีการบริโภคก็จะส่งผลสะท้อนทางบวกไปสู่เกษตรกร และการมีป่าไม้มากขึ้น

คนเราต้องบริโภคทุกวันและวันละหลายครั้ง ทุกครั้งที่บริโภคก็จะเป็นการทำความดี เพราะเชื่อมโยงไปสู่รายได้ของเกษตรกรที่ทำเกษตรสมดุล หรือธรรมเกษตรกรรม ซึ่งทำให้ครอบครัวของเขาอบอุ่นเข้มแข็ง และยังทำให้มีป่าไม้เพิ่มขึ้นในประเทศไทยอีกด้วย นั่นแหละเรื่องของการเชื่อมโยงและการมีทัศนวิสัยร่วมกัน และกันตามที่กล่าวถึงในข้อที่ ๓

การเชื่อมโยงผู้ผลิตในชนบทกับผู้บริโภคในเมืองให้รับผิดชอบและเกื้อกูลต่อกันนี้ คนอื่นทำได้ยาก เพราะไม่มีฝีมือในการจัดการ แต่นักธุรกิจทำได้ง่ายกว่าเพราะมีการจัดการสูง

คนเรามีกิเลสเป็นธรรมดาที่จริง แต่นั่นไม่ใช่ด้านเดียวของมนุษย์ มนุษย์ทุกคนมีเมล็ดพันธุ์แห่งความดี หรือเมล็ดพันธุ์แห่งโพธิ์อยู่ในหัวใจ ที่ถ้าใส่ปุ๋ยรดน้ำพรวนดินก็สามารถงามสะพรั่งขึ้นมาได้ นักธุรกิจก็มีหัวใจ ถ้าสามารถชักนำให้นักธุรกิจได้สัมผัสความรู้สึกทุกข์ของเพื่อนมนุษย์และปัญหาสังคม เขาย่อมอดอยู่ไม่ได้ที่จะใช้ศักยภาพอันล้นเหลือของเขาไปในการทำเพื่อเพื่อนมนุษย์และสังคม

กว่า ๒๐ ปีมาแล้ว เมื่อผมคุยกับเพื่อนนักสังคมวิทยาชาวอินเดียคนหนึ่งถึงเรื่องนักธุรกิจกับการทำเพื่อสังคม เพื่อนคนนั้นกล่าวว่า “Dr. Prawase you cannot train the tiger to be vegetarian!”

แต่ผมไม่ได้สมารถทานในความเห็นนั้น ผมคิดว่าถ้าเจ้านักต่าง ๆ ร่วมกับนักธุรกิจ พยายามทำอะไร ๆ เพื่อเพื่อนมนุษย์ เราสามารถเยียวยาโลก (heal the world) ได้ โลกกำลังป่วยหนัก และต้องการการเยียวยาจากพวกเราทั้งหมดร่วมกัน

๑๒.

ความเป็นธรรม

ทางสังคมและ

สันติภาพ

การขาดความเป็นธรรมเป็นปัญหาใหญ่และยาก แต่ดำรงอยู่ทั่วไป การขาดความเป็นธรรมทำให้จิตใจตกต่ำ ทำให้ไม่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข นำไปสู่ความขัดแย้ง และความรุนแรงในด้านต่าง ๆ การขาดสันติภาพเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและเป็นต้นทุนที่ใหญ่หลวงของสังคม การพัฒนาสมัยใหม่ที่เน้นเรื่องเงินเป็นตัวตั้งยิ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์อย่างไม่เท่าเทียมกัน (unequal relationship) เพิ่มมากขึ้น ช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย และระหว่างประเทศจนกับประเทศรวยกว้างมากขึ้น อันจะนำไปสู่ความขัดแย้งและความรุนแรงในที่สุด

การขาดความเป็นธรรมทางสังคมเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง เช่น โครงสร้างทางความคิด โครงสร้างทางเศรษฐกิจและการเงิน โครงสร้างทางกฎหมาย โครงสร้างทางการเมือง เป็นต้น อะไรที่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง แล้วย่อมเหนียวแน่นยากต่อการแก้ไข แต่ก็ต้องแก้ไข เรื่องนี้ต้องการการวิจัยสร้างความรู้เป็นอันมาก แล้วนำความรู้มาสู่กระบวนการนโยบายสาธารณะ ในที่นี้จะกล่าวเพียงเท่านี้ แต่ขอฝากไว้ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ ถ้าวาดความเป็นธรรมทางสังคมแล้ว จิตใจจะตกต่ำ เกิดความระส่ำระสาย และนำไปสู่ความรุนแรง สังคมที่มีความเป็นธรรม จิตใจจะสูง ขอให้ทำงานเรื่องนี้กันอย่างจริงจัง

ที่กล่าวมา ๑๒ เรื่อง หรือ ๑๒ แผนงาน ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามนี้ตายตัว ทุกคนมีสิทธิที่จะคิดเป็นอย่างอื่น แต่เป็นแค่โครงให้เห็นว่าการพัฒนาจิตนั้น มีความหลากหลายมากมาย และถ้าทำให้ครบ จะสามารถยกระดับจิตใจของคนทั้งประเทศให้สูงขึ้นได้ เพื่อความดีงาม และเพื่อสุขภาพะ นี้แหละที่เรียกว่าสุขภาพะจากความดีงาม หรือจากการมีจิตใจสูง หรือสุขภาพะทางจิตวิญญาณ

๕. วิธีทำงาน

แต่ละเรื่องควรแจแสวงหากลุ่มคนหรือองค์กรที่เหมาะสม ที่สามารถทำงานเชิงขับเคลื่อนทางนโยบายและยุทธศาสตร์ คนส่วนใหญ่จะถนัดทำงานทางเทคนิค และทำอยู่เฉพาะตัว ไม่ตั้งคำถามเชิงนโยบายว่า “เรื่องที่เราว่าดีนี้ ทำอย่างไรจะเกิดขึ้นทั้งประเทศ”

ฉะนั้น การคัดเลือกกลุ่มคนหรือองค์กรเข้ามาทำงานแต่ละแผนงาน ต้องแน่ใจว่าเขาสามารถทำงานขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ได้ ไม่ใช่สนใจแต่เฉพาะทางเทคนิค และทำงานอยู่เฉพาะกลุ่มเท่านั้น

คนที่ขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ได้ต้องไม่เอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง ไม่เกลียดคนอื่น เห็นคุณค่าของทุกฝ่าย สามารถสร้างความเป็นเอกภาพของความเข้าใจร่วมกัน เพื่อสร้างปัญญาาร่วม (collective wisdom) ทำให้เรื่องนั้น ๆ ขับเคลื่อนขยายตัวออกไปได้ ถ้ามีกลุ่มคนหรือองค์กรทำงานขับเคลื่อนเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในทุกแผนงาน ในที่สุดจะเกิดพลังแห่งการมีจิตใจสูงเต็มประเทศ ที่จะกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศให้เป็นสัมมนาพัฒนา

๖. INN โครงสร้างแห่งความสุขและความสร้างสรรค์

ทุกวันนี้ทุกคนถูกทำให้รู้สึกว้าวุ่น ไร้ศักยภาพ และไร้ศักดิ์ศรี เพราะโครงสร้างอำนาจและโครงสร้างเงิน
องค์กรต่าง ๆ ในสังคมล้วนเป็นองค์กรอำนาจ ไม่ว่าจะเป็องค์กรทางการเมือง ทางราชการ ทางการศึกษา
ทางธุรกิจ และทางศาสนา นอกจากนี้ ยังมีโครงสร้างอำนาจเงินที่กดทับคนทั้งหมด ในโครงสร้างอำนาจนี้
ก่อให้เกิดความบีบคั้น ไร้ศักยภาพ ความหงุดหงิดรำคาญใจ และความรู้สึกสิ้นหวัง (hopelessness)
ทั้งหมดล้วนทำลายสุขภาพจิต ทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และศักยภาพแห่งความสร้างสรรค์

INN เป็นโครงสร้างที่จะทำให้หลุดจากความบีบคั้นดังกล่าวไปสู่ความสุขและความสร้างสรรค์

I = Individual หรือ **ปัจเจกบุคคล**

แต่ละคนมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และมีศักยภาพ เราต้องตั้งใจของเราไว้ให้ดี มีความเพียรอันบริสุทธิ์
มีความสุขจากการแสวงหาความรู้และการทำความดี เราอย่าติดอยู่ในยศศักดิ์ อัครฐานหรือตำแหน่งอันเป็น
“รูปแบบ” (form) ต้องไปสู่แก่นสัจจะ คือความเป็นมนุษย์ของแต่ละคน คนแต่ละคนถ้ามีศักดิ์ศรีและทำดี
จะมีผลมาก ถ้าเราละเล็กละอ่อนแบบนี้จะประสพอิสรภาพ สุข และสร้างสรรค์

N = Nodes หรือ **กลุ่ม**

คน ๔ - ๕ คน หรือ ๗ - ๘ คน ที่ถูกจริตกัน ควรมารวมกลุ่มกันด้วยความสมัครใจ สมาชิกอาจข้าม
สาขาและข้ามองค์กร สมาชิกกลุ่มพบปะกันบ่อย ๆ แลกเปลี่ยนเรื่องรู้กัน ชวนกันทำอะไรที่สร้างสรรค์ เมื่อรวมใจ
เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้จะมีสุขและความสร้างสรรค์เหลือหลาย ความเป็นกลุ่มจะหลุดพ้นจากความ
บีบคั้นที่ดำรงอยู่ในองค์กรอำนาจทางดิ่ง ควรมีกลุ่มอันหลากหลายให้เต็มสังคม คนคนหนึ่งอาจเป็นสมาชิก
ได้หลายกลุ่มตามความสมัครใจ

N = Networks หรือ **เครือข่าย**

ปัจเจกบุคคล (I) ก็ตาม กลุ่ม (N) ก็ตาม ควรเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับบุคคล หรือกลุ่มอื่น ๆ เพื่อ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน แต่ละคนแต่ละกลุ่มอาจเป็นสมาชิกของหลายเครือข่ายตามความสมัครใจ

INN หรือ **บุคคล - กลุ่ม - เครือข่าย**

จะเป็นโครงสร้างที่ไม่มีใครมีอำนาจเหนือใคร ทุกคนและทุกกลุ่มเข้ามาเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย
มีการเรียนรู้ร่วมกัน โครงสร้างอย่างนี้จะให้สุข ความสร้างสรรค์ เป็นโครงสร้างที่มีจิตวิญญาณ และมีพลังที่จะเยียวยาโลกที่เจ็บป่วย

๗. RCN กระบวนการทำงานที่สร้างขบวนการ

การที่จะทำอะไรให้เป็นขบวนการที่จะขยายผลออกไปอย่างกว้างขวาง ต้องมีกระบวนการทำงานที่ดี กระบวนการทำงานที่กำลังเสนอนี้มีสูตรเรียกว่า RCN

R = Research หรือการวิจัย

คือวิจัยให้รู้ว่าใครกำลังทำอะไรดี ๆ อยู่บ้าง การรู้ว่าใครกำลังทำอะไรดี ๆ อยู่บ้างจะทำให้เกิดพลัง ทั้งกับผู้ที่ทำและผู้ที่เขาไปรู้ ที่จริงเรามีโครงสร้างของการศึกษาทั้งของฆราวาสและของพระอยู่เต็มพื้นที่ แต่ระบบ การศึกษาของเราเรียนโดยเขา “วิชา” ในตำราเป็นตัวตั้ง ไม่ไปรับรู้ว่ามีใครกำลังทำอะไรดี ๆ อยู่บ้าง ถ้าระบบการ ศึกษาไป “วิจัย” ว่าในแต่ละพื้นที่มีใครทำอะไรดี ๆ อยู่บ้าง เรื่องอะไร แล้วเขาขอคนพบมาทำระบบข้อมูล สาธารณะ ประเทศจะมีพลังแห่งความดี

C = Communication หรือการสื่อสาร

เขาขอคนพบจากการวิจัยมาสื่อสารกันอย่างกว้างขวางให้สาธารณะได้รับรู้ คนที่ทำดีก็จะมีกำลังใจ และอยากทำเพิ่มให้อีก และถ้าทำดีแล้วมีคนรู้ก็จะมีคนอื่น ๆ เข้ามาร่วมทำมากขึ้น นอกจากนั้น การสื่อสาร ยังนำไปสู่การเรียนรู้ของทุกฝ่ายในสังคม เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติและการผลักดันทางนโยบายให้เรื่องดี ๆ ขยายตัว

N = Networking หรือการสร้างเครือข่าย

เมื่อได้ทำการวิจัยและการสื่อสารดังกล่าวข้างต้น ทำให้รู้ถึงกัน จะทำให้การเชื่อมโยงกันเป็น เครือข่ายเกิดขึ้นเองจากการติดต่อสื่อสาร จากการไปดูงาน จากการจัดประชุมร่วมกันหรือทำโครงการร่วมกัน เครือข่ายก็จะขยายตัวออกไปเรื่อย ๆ จนเต็มประเทศ

ข้อที่มักจะมีหรือไม่ทำกันอย่างจริงจังคือเรื่องการสื่อสาร เรื่องการไปวิจัยให้รู้และเห็นคุณค่าของคน ที่กำลังทำอะไรดี ๆ อยู่ อาจเรียกว่าเป็นวิธีการ Appreciative - positive Approach คือวิธีการทางบวก เป็นวิธี ทำให้ความปิติยินดีแก่ทุกฝ่าย และเกิดพลังสร้างสรรค์มาก

๘. ปัจฉิมกถา

ถ้ามนุษย์ยังพัฒนาอยู่ในภพภูมิเดิม คือ ภพภูมิทางวัตถุเท่านั้น จะเครียด ขัดแย้ง และรุนแรง หรือ วิกฤตมากขึ้นจนเป็นไปต่อไปไม่ได้ตามแบบเดิม มนุษย์ยังมีอีกภพภูมิหนึ่งคือ ภพภูมิทางจิตใจ ซึ่งสามารถวิวัฒน์ ขึ้นสูงได้อีกมาก มนุษย์ขาดความดีไม่ได้ ถ้าขาดความดีความเป็นมนุษย์จะไม่สมบูรณ์ เรียกว่ามีความพร่อง ทางจิตวิญญาณ เมื่อพร่องก็จะไปหาอะไรมาเติม เช่น ยาเสพติด ความฟุ่มเฟือย ความรุนแรง ซึ่งยิ่งทำให้ วิกฤตมากขึ้น อนาคตของมนุษยชาติจึงอยู่ที่การมีจิตใจใหญ่ คือมีจิตวิวัฒน์ขึ้นสูง มีความรักต่อเพื่อนมนุษย์และ สรรพสิ่ง การมีจิตใจสูงจะทำให้เกิดสุขภาวะอันประณีตลึกซึ้ง สุขภาพดี อายุยืน และมีกรอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การพัฒนาจิตเพื่อสุขภาพ มีวิธีการอันหลากหลาย ในที่นี้ได้เสนอแผนงานพัฒนาจิตเพื่อสุขภาพไว้ ๑๒ แผนงาน ถ้ามองเห็นทั้งหมดจะเห็นความงามและพลังสร้างสรรค์ของการพัฒนาจิต เราสามารถร่วมกันทำงานสู่สุขภาวะ จากการมีจิตใจสูงทั้งประเทศได้

การเพิ่มประสิทธิภาพ

ในการทำงาน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต)

เรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานนี้ ความจริงก็เป็นเรื่องที่มีชื่อแบบสมัยใหม่ ถ้าจะจับเข้ากับหลักธรรมะ ก็ยังนึกไม่ชัดว่าคำว่า “ประสิทธิภาพ” นี้จะแปลว่าอะไรดี คำว่า ประสิทธิภาพ ก็หาตัวศัพท์ในภาษาบาลีได้อยู่ แต่ก็ไม่ใช่เป็นคำแบบดั้งเดิมที่ใช้ คือเอารูปศัพท์มาประกอบกัน คำว่า สิทฺธิ ก็แปลว่า ความสำเร็จ ถ้าเติม ‘ป’ เข้าไปข้างหน้าก็เป็น ‘ปสิฺทธิ’ แปลว่า ความสำเร็จทั่ว แล้วก็มีการ หรือภาวะเข้าไป ภาวะแห่งความสำเร็จทั่ว หรือภาวะที่ทำให้สำเร็จผลอย่างดีอะไรทำนองนี้ แต่นี่ก็เป็นการพูดเชื่อมโยงไปทางภาษาบาลีนิดหน่อยเท่านั้นเอง ความเป็นจริงความหมายทั่วๆ ไป ก็เข้าใจกันอยู่แล้ว

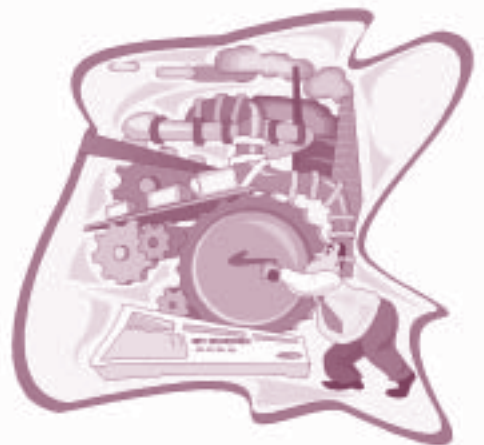
อย่างที่ได้อธิบายมาแล้วว่า เรื่องที่จะพูดต่อไปนี้ คือ เรื่องประสิทธิภาพในการทำงาน จึงอยากจะโยงเรื่องประสิทธิภาพนี้ไปถึงพระพุทธเจ้า พูดถึงประสิทธิภาพการทำงานของพระพุทธเจ้า เพราะตอนนี้จะพูดถึงธรรมะของพระองค์ที่ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ก็ต้องแสดงให้เห็นว่าพระพุทธเจ้านั้นทรงมีประสิทธิภาพในการทำงานมาก ชีวิตของพระองค์เป็นตัวอย่างของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพระองค์มีประสิทธิภาพในการทำงานแล้ว คำสั่งสอนของพระองค์ที่จะช่วยให้มีประสิทธิภาพในการทำงานนั้น จึงจะน่าเชื่อถือจริง เพราะฉะนั้นจะเริ่มด้วยข้อความที่แสดงว่าพระพุทธเจ้าทรงมีประสิทธิภาพในการทำงาน ในแง่ที่เป็นประวัติของพระองค์เอง อย่างไรก็ตาม หรือว่าพระพุทธเจ้าตรัสไว้เกี่ยวกับผลสำเร็จแห่งงานของพระองค์อย่างไร

สันโดษไม่ดี ไม่สันโดษจึงดี

งานของพระพุทธเจ้าอย่างแรกที่สุด ก็คือการตรัสรู้ อะไรทำให้พระองค์ได้ตรัสรู้ พระองค์ได้ทำงาน คือ มีความเพียรพยายามอย่างมีประสิทธิภาพจนประสบความสำเร็จให้ตรัสรู้ บรรลุสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระพุทธเจ้าได้ และพระองค์ก็เคยตรัสไว้ จึงจะขอยกความจากพระสูตรโดยตรง มีความตอนหนึ่งว่า

“ภิกษุทั้งหลาย เราขู่ว่าถึงคุณ (คุณนี้หมายถึงคุณค่าก็ได้) ของธรรม ๒ ประการ คือ ความเป็นผู้ไม่สันโดษในกุศลธรรมทั้งหลายหนึ่ง ความเป็นผู้ทำความเพียรไม่ระย่อท้อถอยหนึ่ง ดังที่เป็นมา เราตั้งความเพียรไว้ไม่ย่อหย่อนว่า จะเหลือแต่หนึ่ง เอ็น กระดูก ก็ตามที แม้น้ำเนื้อและเลือดในศีรษะเหือดแห้งไปก็ตาม หากยังไม่บรรลุผลที่บุคคลพึงบรรลุด้วยเร็วแรง ความเพียรความบากบั่นของบุรุษแล้ว จะไม่หยุดความเพียรเสีย

ภิกษุทั้งหลาย โพธิญาณเราบรรลุด้วยความไม่ประมาท ธรรมอันเป็นเครื่องปลดปล่อยจรรโลงพ้นจากเครื่องผูกพัน เราบรรลุแล้วด้วยความไม่ประมาท”

นี่เป็นข้อความสำคัญในพระสูตรตอนหนึ่งที่มาในอังคุตตรนิกาย ต่อจากนี้พระองค์ได้ตรัสเตือนแนะนำพระภิกษุทั้งหลาย ให้บำเพ็ญเพียรตามอย่าง que พระองค์ได้เคยทรงมาแล้ว

ข้อความตอนนี้อาจจะไม่ใช่ว่าแสดงคุณธรรมทั้งหมดที่พระพุทธเจ้ามีที่ทำให้พระองค์มีประสิทธิภาพในการทำงาน แต่ก็กล่าวได้ว่าเป็นพื้นฐานสำคัญ

จุดที่อยากจะชี้ลงไปเพื่อทำให้เกิดความสะดุดใจเป็นที่สังเกตก็ตรงที่ว่า **“ความเป็นผู้ไม่สันโดษในกุศลธรรมทั้งหลาย”** อันนี้เป็นเรื่องที่ต้องการเน้น ส่วนอันที่สองว่า **“ความเป็นผู้ทำความเพียรไม่ระย่อทอดถอย”** อันนี้เป็นเรื่องธรรมดา คือ เรื่องความเพียรนั้น เราก็ทราบกันอยู่แล้วว่าเป็นหลักสำคัญ แต่ที่นี้ความไม่สันโดษนี้ บางท่านอาจรู้สึกแปลกหรือขัดหูหน่อย เคยได้ยินว่าความสันโดษนี้เป็นคุณธรรมสำคัญ มาตอนนี้พระพุทธเจ้าตรัสว่า

“คุณธรรมอย่างหนึ่ง และเป็นข้อแรกด้วยที่ทำให้พระองค์ตรัสรู้ คือความเป็นผู้ไม่สันโดษ แต่ไม่ใช่สันโดษเฉย ๆ ไม่สันโดษในกุศลธรรมทั้งหลาย”

ที่ต้องการชี้ก็คือว่า เราเคยนึก เราเคยได้ยิน และพูดกันมากเรื่องความสันโดษ ก็ถือเป็นคุณธรรมใหญ่อย่างหนึ่ง แล้วเราก็เห็นนักธรรมะพูดว่า ความไม่สันโดษนี้เป็นสิ่งที่ผิด ไม่ใช่คุณธรรม เป็นอกุศล แต่คราวนี้ชี้มาทางตรงกันข้าม ถ้าหากท่านไม่เคยได้ยินก็ต้องทำให้เกิดเป็นความสงสัยขึ้นมาก่อน จะได้มาช่วยกันชี้แจงให้เกิดความชัดเจนต่อไป เรามาพูดว่าความไม่สันโดษกลายเป็นสิ่งดีไปแล้ว พระพุทธเจ้าเองตรัสว่า พระองค์ไม่สันโดษจึงได้ตรัสรู้

ที่นี้ ต่อไปจะได้พูดถึงว่า พระพุทธเจ้าตรัสว่า ความสันโดษนี้ไม่ดี จะให้แปลกใจโดยสร้างความฉงนสนเท่ห์ก่อน ก็อ้างพุทธพจน์อีกแห่งหนึ่งที่ตรัสว่า

“ดูก่อนนันทิยะ อยากริยสาวกชื่อว่า เป็นอยู่ด้วยความประมาท? ปรียสาวกนั้นสันโดษด้วยความเลื่อมใสอันมั่นคงในพระพุทธเจ้า ในพระธรรม ในพระสงฆ์ สันโดษด้วยศีลที่ปรียชนยอมรับยอมรับไม่เพียรพยายามให้ยิ่งขึ้นไป...”

แล้วพระองค์ก็บรรยายต่อไป จนในที่สุดตรัสว่า

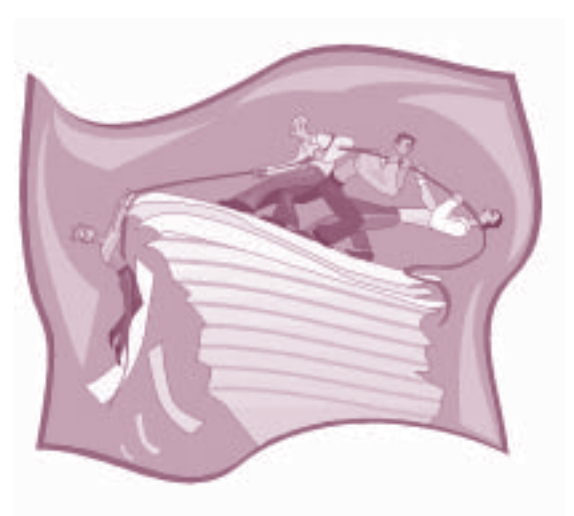
“... เมื่อเป็นเช่นนั้น ปรียสาวกนั้นก็จึงไม่มีปัญญา รู้เข้าใจธรรมะทั้งหลาย”

อันนี้สันโดษไม่ดีเสียแล้ว นี่คือ สิ่งที่ต้องการชี้ให้เห็นแต่ต้นว่า มันอาจจะกลับกันกับที่เคยพูดกันมาว่า สันโดษนี้เป็นคุณธรรมสำคัญที่ดี ถ้าไม่สันโดษละก็ผิดธรรมะ แต่ในที่นี้พระพุทธเจ้าตีความสันโดษ และทรงยกย่องความไม่สันโดษ และยกย่องในฐานะเป็นคุณธรรมที่ทำให้พระองค์ตรัสรู้เสียด้วย เพราะฉะนั้นจึงเห็นว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องที่น่าศึกษา

ในวงการศึกษาระรณะนั้น อาจมีจุดพลาดตรงนี้ คือ พูดกันไม่ทั่วถึง ไม่รอบด้าน เมื่อศึกษาไม่รอบด้านก็จะเกิดความผิดพลาดขึ้นได้สองแง่ ฝ่ายหนึ่งก็จะพูดว่าสันโดษ นี่เป็นคุณธรรมหรือหลักธรรมที่ไม่ดี ทำให้เกิดผลร้าย เมื่อคนทั้งหลายมีความสันโดษ ก็ทำให้งอมืองอเท้า ไม่อยากชวนชวนเพียรพยายามทำสิ่งที่ควรทำ ไม่อยากสร้างตัวสร้างหลักฐาน เป็นต้น

ถ้ามองในแง่พัฒนาประเทศชาติ ก็ทำให้ประเทศชาติไม่พัฒนาหรือด้อยพัฒนา อะไรอย่างนี้ นี่ก็เป็นฝ่ายหนึ่ง ซึ่งก็เคยมีแม่แต่ท่านผู้ใหญ่ที่เคยแนะนำว่า **ไม่ให้พระสอนสันโดษ** เพราะท่านเห็นว่าสันโดษนี้เป็นหลักธรรมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ

ที่นี้ อีกฝ่ายหนึ่งก็พูดถึงแต่เรื่องความสันโดษ จะต้องสันโดษเท่านั้นจึงจะดี จึงจะถูกต้อง ไม่สันโดษเป็นผิดพลาดหมด สองฝ่ายนี้หาจุดยุติไม่ได้ก็ขัดกัน เพราะฉะนั้น จึงน่าจะมีการศึกษาให้ถ่องแท้ว่า พุทธประสงค์เป็นอย่างไรในเรื่องความสันโดษ และไม่สันโดษนี้

สรุปความที่ยกพุทธพจน์มากล่าวเมื่อตะกี้ก็ให้เห็นว่า ความไม่สันโดษนี้เป็นคุณธรรมอย่างหนึ่ง ส่วนสันโดษนั้นก็ยังมีหลักฐานอยู่ในที่อื่นแน่นอนแล้ว ก็เป็นคุณธรรมเช่นกัน เป็นอันว่าความสันโดษเป็นคุณธรรมข้อหนึ่ง ความไม่สันโดษเป็นคุณธรรมอีกข้อหนึ่ง ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าจะเป็นได้อย่างไร... **สันโดษก็เป็นคุณธรรม ไม่สันโดษก็เป็นคุณธรรม เป็นคุณธรรมทั้งคู่ได้อย่างไร?**

ในทางตรงกันข้ามก็บอกว่า ความสันโดษก็เป็นอกุศลธรรม เป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็นสิ่งที่ผิด เป็นข้อปฏิบัติที่ผิด ความไม่สันโดษก็เป็นสิ่งที่ผิดเหมือนกัน ผิดทั้งคู่ก็ มีถูกทั้งคู่ และผิดทั้งคู่ ยิ่งน่าสงสัยไปใหญ่

จะขอขยายความนิดหนึ่ง คือให้สังเกตว่าเวลาตรัสว่า สันโดษหรือแม้จะตรัสว่าไม่สันโดษก็ตาม จะไม่ได้ตรัสแต่เพียงถ้อยคำลอย ๆ แค่นั้น มันจะต้องมีอะไรตามมาอีก อันนี้แหละคือจุดที่ว่าถ้าจะพลาดก็พลาดตรงนี้ ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า พระองค์เห็นคุณค่าของธรรมสองประการ ข้อแรกก็คือความไม่สันโดษ ที่ทำให้พระองค์ตรัสรู้แน่ พระองค์ตรัสต่อไปว่า **ความไม่สันโดษในกุศลธรรมทั้งหลาย ไม่สันโดษในสิ่งที่ตั้งงาม สิ่งที่ต้องสิ่งทีเกื้อกูล**

เอาละ...นี่ก็เป็นแง่ที่หนึ่ง ความไม่สันโดษที่เป็นคุณธรรม ในเมื่อตามมาด้วยคำว่าในกุศลธรรมทั้งหลาย ไม่สันโดษในกุศลธรรมทั้งหลายแล้วก็เป็นที่ตั้งงามชอบธรรม เป็นคุณธรรมสำคัญ

ถ้าหากว่าสันโดษอย่างที่อธิบายเมื่อกี้ สันโดษด้วยศรัทธา สันโดษด้วยศีล สันโดษในกรณีนี้คือสันโดษในกุศลธรรม พอใจแล้ว มีคุณธรรมแค่นี้มีความตั้งงามแค่นี้ พอแล้ว อย่างนี้เป็นอกุศลเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ท่านเรียกว่าเป็นความประมาท เราจะเห็นชัดว่าในทั้งสองกรณีนี้ **ความสันโดษและความไม่สันโดษจะเกี่ยวเนื่องกับความประมาทและความไม่ประมาท**

ความไม่สันโดษในกุศลธรรมก็มาคู่กับความไม่ประมาท คือ เมื่อไม่สันโดษในกุศลธรรม แล้วก็ไม่ใช่ประมาท ก็จะพยายามสร้างบำเพ็ญสิ่งที่ตั้งงามนั้นให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ทีนี้ สันโดษ ถ้าสันโดษในกุศลธรรม คิดว่าแค่นี้พอแล้ว ก็ทำให้เกิดความประมาทคือไม่คิดปรับปรุงตัวเอง ไม่คิดแก้ไข ไม่คิดพยายามสร้างสรรค์แรงรัตนเองให้ก้าวหน้า

ทีนี้ ที่ว่าสันโดษเป็นคุณธรรม เป็นสิ่งที่ดี สันโดษอย่างไร ก็จะมีพุทธพจน์ตรัสต่อไปอีกเหมือนกัน อาจจะได้สังเกตเห็น ในพุทธพจน์ที่ตรัสเรื่องสันโดษ เรียกว่าทุกแห่ง ถ้าไม่ใช่คาถา ถ้าเป็นคาถา บางทีข้อความถ้อยคำมันจำกัด เต็มอะไรไม่ได้ ก็จะมีแต่ตัวหัวข้อธรรมะ แต่ถ้าเป็นความร้อยแก้วแล้ว พระพุทธเจ้าก็ตรัสเสมอเลยทีเดียวว่า **“ภิกษุเป็นผู้สันโดษด้วยจิวร ด้วยบิณฑบาต ด้วยเสนาสนะ ด้วยคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร”** นี่ชัดเลย แล้วก็ยังตรัสต่อไปอีกว่า **“เธอเหมือนอย่างนกที่มีแต่ปีกบินไป ต้องการจะไปที่ไหน เมื่อใด ก็ไปได้เองทันที”**

พุทธพจน์นี้ ถ้าหากว่าอ่านให้จบ จะเห็นชัดถึงความหมายว่า สันโดษคืออะไร และมีความมุ่งหมายอยู่ที่ไหน และถ้าเข้าใจอย่างนี้ก็จะเห็นทันทีว่าความสันโดษกับความไม่สันโดษนี้มันไปกันได้ด้วย ความสันโดษนั่นแหละคือเป็นเบื้องต้นของความไม่สันโดษ หรือเป็นตัวเกื้อหนุนความไม่สันโดษ แต่จะต้องจับให้ถูก

ทีนี้ สันโดษที่เป็นคุณธรรมนั้น คือ สันโดษสำหรับพระ ในปัจจัยสี่ ถ้าพูดอย่างภาษาญาติโยมชาวบ้านก็คือ **สันโดษในวัตถุ สิ่งที่จะเอามาบริโภคใช้สอย** หรืออาจจะพูดว่า วัตถุที่ปรนเปรอบำรุงบำเรออำนวยความสะดวกสบายต่างๆ ในแก่นนั้นให้สันโดษ แต่ที่นี้เมื่อมีความสันโดษแล้ว เรามีความพอใจ รู้จักอิ่มรู้จักพอในด้านวัตถุที่จะมาบำรุงบำเรอปรนเปรอตนเองแล้ว เราก็จะมีเวลาและมีกำลังแรงงานเหลือที่จะเอาไปใช้ทำกิจการหน้าที่ของเรา สิ่งที่เป็นกิจที่เป็นภาระงานนั้นนั่นแหละเป็นพวก**กุศลธรรม**

พระพุทธรูปก่อนที่จะตรัสรู้ เป็นพระโพธิสัตว์ งานของพระองค์ก็คือการทำหน้าที่แสวงหาสัจธรรม จะต้องให้ตรัสรู้ให้ได้ พระพุทธรูปเจ้าไม่ทรงเอาใจใส่เท่าไรว่า พระองค์จะสะดวกสบายเรื่องความเป็นอยู่ นั่นแสดงว่าพระองค์สิ้นโดยในเรื่องวัตถุปัจจัยสี่ แต่ต่อจากนั้น พระองค์ไม่สิ้นโดยแล้ว คือทรงไม่สิ้นโดยในการที่จะบำเพ็ญกุศลธรรมหรือในการที่จะก้าวหน้าในการแสวงหาสัจธรรม

ประจักษ์พยานหลักฐานที่แสดงถึงการที่พระพุทธรูปเจ้าไม่สิ้นโดยอย่างไรนั้นมีมากมาย ตอนแรกที่พระพุทธรูปเจ้าทรงออกบรรพชา เสด็จไปแสวงหาความรู้ก่อน ไปสำนักอาฬารดาบส กาลามโคตร ตามพุทธประวัติว่าอย่างนั้น ไปศึกษาจนกระทั่งจบความรู้ของอาจารย์ แล้ว พระองค์ไม่พอพระทัยในผลสำเร็จนั้น อาจารย์ชวนบอกว่าท่านนี่นะเรียนเก่งมากจบความรู้ของข้าพเจ้าแล้ว ในฐานะที่ท่านมีสติปัญญาดี ขอเชิญมาช่วยกันสั่งสอนอบรมศิษย์ต่อไป

พระพุทธรูปเจ้าไม่ทรงพอพระทัย ไม่อิม ไม่สิ้นโดยด้วยผลสำเร็จนั้น ถือว่ายังไม่บรรลุจุดหมายของพระองค์ พระองค์ก็ขอลาจากสำนักอาฬารดาบส กาลามโคตร แล้วก็เสด็จไปสำนักอุททกดาบส รามบุตร ที่มีชื่อเสียง แล้วก็ศึกษาปฏิบัติจนกระทั่งหมดภูมิความรู้ของอาจารย์ เมื่อประสบความสำเร็จนั้นแล้ว อาจารย์ก็ชวนอีกแหละว่า เขาละท่านก็ได้ศึกษาจนหมดภูมิของข้าพเจ้าแล้ว ต่อแต่นี้ไป มาร่วมกันเป็นอาจารย์ สั่งสอนกุลบุตรรุ่นหลังต่อไปเถิด

พระพุทธรูปเจ้าก็ไม่ทรงพอพระทัย คือว่า ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ก็ขอลาจากสำนักนั้นไปอีก แล้วก็ไปทรงหาวิธีการอย่างอื่น ไปบำเพ็ญทุกรกิริยา ไม่เห็นว่าจะประสบความสำเร็จ พระองค์ก็ค้นคว้าต่อไปจนกระทั่งได้เป็นพระพุทธรูปเจ้า แล้วพระองค์ก็มาตรัสว่า เราเห็นคุณค่าของธรรมสองประการ คือ **ความไม่สิ้นโดยในกุศลธรรมทั้งหลาย** แล้วก็**บำเพ็ญความเพียรไม่ระย่อ** จึงได้ตรัสรู้ ไม่ระย่อนี้หมายความว่าถ้ามองเห็นจุดหมาย แน่ใจด้วยเหตุผลว่าจะสำเร็จตามนี้ทางนี้ถูกต้อง ทำให้ไม่กลัวตาย อย่างที่ว่าเมื่อกี้ที่ว่า ตอนที่ประทับนั่งตั้งพระทัยเลยว่า เขาละ...ถ้ายังไม่บรรลุโพธิญาณแล้ว แม้เลือดเนื้อจะเหือดแห้งไป เหลือแต่เส้นเอ็น กระดูก พระองค์ก็จะไม่ยอมลุกขึ้น นี่เป็นความเด็ดเดี่ยวของพระทัย นี่เป็นตัวอย่างของความไม่สิ้นโดยเป็นเรื่องที่ไม่น่าจะมองข้าม

ความไม่สิ้นโดยที่เป็นพระจริยวัตรของพุทธเจ้า

คุณธรรมคือความไม่สิ้นโดยนี้ ควรจะได้รับการเน้นและยกย่องในหมู่พุทธศาสนิกชนได้มาก แต่ต้องเป็นความไม่สิ้นโดยที่ถูกต้องตามหลักพุทธศาสนา เพราะเป็นพระจริยวัตรของพระพุทธรูปเจ้าทีเดียว

ทีนี้ ถ้าเรามองความไม่สิ้นโดยเป็นธรรมสำคัญ เราจะเห็นว่า ความสิ้นโดยในเรื่องสิ่งบริโภคที่จะเอามารุงบำเรอตัวเอง หมายความว่าหากิจกรรมงานวัตถุประสงค์ที่ตั้งงามนี้เป็นใหญ่ ส่วนการดำเนินชีวิตการมีปัจจัยสี่อะไรต่าง ๆ นั้น เป็นเพียงองค์ประกอบเกื้อกูล การมีปัจจัยสี่การมีวัตถุอำนวยความสะดวกนั้น จะต้องมิเป้าหมายเพื่อเป็นเครื่องเกื้อหนุนในการที่จะบำเพ็ญกิจหน้าที่ การกระทำสิ่งที่ตั้งงามเพื่อเข้าถึงจุดประสงค์ที่เป็นประโยชน์ ถ้าอย่างนี้แล้วรีบกันเลย **สิ้นโดย** กับ **ไม่สิ้นโดย** ความสิ้นโดยก็เป็นฐานรองรับแก่ความไม่สิ้นโดยอย่างที่ว่ามาแล้ว และ **ความไม่สิ้นโดยนั้นก็เป็นการไม่ประมาท**

เรื่องความสันโดษที่พูดกัน ที่ว่าเป็นปัญหาหากก็เพราะไม่ได้พูดให้ชัดว่า **สันโดษในเรื่องอะไร? มีเป้าหมายหรือความมุ่งหมายอย่างไร?** เมื่อเราพยายามอธิบายแต่เพียงความหมายของคำ มันก็ยิ่งพร่าออกไป สันโดษที่ตรัสไว้โดยไม่พูดว่าสันโดษในเรื่องอะไร ก็มีแต่ในคาถาอย่างที่พูดมาแล้ว เช่น บอกว่า **สนตุฎฐี ปรมฺ ธิ - ความสันโดษเป็นทรัพย์อย่างยิ่ง**

หรือในมงคลสูตรก็บอกว่า **“สนตุฎฐี จ กตญญตา เอตมมุงฺคลมุตตมํ - ความสันโดษ ความกตัญญู (และอะไรต่าง ๆ อีกมากมายในมงคล ๓๔ ความสันโดษก็เป็นมงคลหนึ่งในมงคลเหล่านั้น) เป็นมงคลอันอุดม”**

ในคาถาอย่างนี้ไม่ได้บอกไว้ชัดเจนว่า ให้สันโดษในอะไร แต่ถ้าเป็นข้อความร้อยแก้วจะบอกชัดทีเดียวว่าสันโดษในอะไร นี่เป็นแง่หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารวมๆ คือต้องสะกิดบอกกันว่าไม่ใช่พูดแต่เรื่องความหมายของธรรมข้อนั้น ๆ เท่านั้น แต่จะต้องทำความเข้าใจให้ครบถ้วนทุกแง่ด้วย เช่นในแง่หนึ่งก็คือ จะต้องมองความหมาย โดยสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของธรรมข้อนั้น ๆ และโดยสัมพันธ์กับธรรมข้ออื่น ๆ ด้วย อย่างความไม่สันโดษนี้ชัดเจนว่า จะสัมพันธ์กันกับความเพียรพยายาม เช่น ในข้อสองแห่งคุณธรรมที่ให้ตรัสรู้นั้น ก็จะตามมาด้วยความเพียรที่ไม่ยอมมระย่อทอดถอย

ถ้าเราสันโดษผิดก็ตาม ไม่สันโดษผิดก็ตาม ก็จะมีผลร้ายขึ้นมาทันที ฉะนั้นต้องจับจุดให้ถูก **สันโดษต้องสันโดษในเรื่องเครื่องอำนวยความสะดวกทางวัตถุ แต่ต้องไม่สันโดษในกุศลธรรม** ถ้าไปจับสันโดษผิด สันโดษในกุศลธรรมก็หยุดเลย เป็นผลเสียเลยทีเดียว มันจะเสียอย่างไร ถ้าพระโสดาบันสันโดษในเรื่องกุศลธรรม พระโสดาบันนั้นก็กลายเป็นผู้ประมาทไม่ก้าวหน้า ไม่ต้องได้บรรลุเป็นสกทาคามี อนาคามี อรหันต์ ต่อไป ไม่ต้องไปแล้ว เป็นโสดาบันอยู่นั่นเอง เรียกว่า เป็นอริยสาวกผู้ประมาท

ทีนี้ ถ้าหากว่าไม่สันโดษอย่างผิดพลาด คือ ไม่สันโดษในสิ่งอำนวยความสะดวก มุ่งหาแต่วัตถุบำรุงบำเรอตนเอง เขาเรียกว่ามุ่งหาามิส ถ้าเป็นอย่างนี้แล้วงานก็หยุด งานก็เสีย ใจก็ไม่อยู่กับงาน เมื่อใจก็ไม่อยู่กับงาน ทำงานก็ไม่ได้ผลดี งานก็ไม่สำเร็จผลด้วยดี แล้วดีไม่ได้ความไม่สันโดษนี้ ก็สนับสนุนความโลภ เมื่อโลภแล้วได้ไม่ทันใจก็ต้องทุจริตอะไรอย่างนี้ เป็นต้น ตัวไม่สันโดษก็นำมาซึ่งความทุจริต มันก็เป็นเรื่องของผลร้าย

ในจุดนี้ ก็สรุปแต่เพียงว่า เรื่องสันโดษและไม่สันโดษนี้ไม่ใช่คุณธรรมที่เราจะเข้าใจเฉพาะตัวลอยๆ แต่จะต้องเข้าใจโดยสัมพันธ์กับสิ่งที่เป็นเป้าของมันว่า **สันโดษในเรื่องอะไร ไม่สันโดษอะไร แล้วก็มี ความมุ่งหมายอะไร** อย่างที่ได้กล่าวมาแล้ว

ถ้ามีความเข้าใจร่วมกันอย่างนี้แล้ว ก็จะศึกษาให้ลึกลงไปอีกว่า **ความสันโดษที่ดีและความไม่สันโดษที่ดีนี้ จะต้องมียากฐานอีกว่าเกิดจากอะไร ทำอย่างไรจึงจะมีสันโดษที่ดีและไม่สันโดษที่ดี**

อ่านต่อฉบับหน้า

หมายเหตุ บรรยายแก่ชมรมส่งเสริมสมรรถภาพจิต สำนักงาน ก.พ. ณ ห้องประชุม ๑ สำนักงาน ก.พ. เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๒๕ ตีพิมพ์ครั้งแรกใน วารสารข้าราชการ ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๑-๒ ม.ค. และ ก.พ. ๒๕๒๖ ครั้งที่ ๒ มุขิตาสักการะ ในวโรกาส พระสังฆาธิการรับพระราชทานสมณศักดิ์ ณ มหามณฑลสมัยพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๓๐

สร้างความสุขกาย สงบใจ ง่าย ๆ

๒ ดวงตัวคุณเอง

หากใครที่ ต้องฝ่าฟันความเครียดจากการทำงาน หรือการดำเนินชีวิต ลองดู **10 เคล็ดลับ** ง่าย ๆ ที่พาตัวคุณเองไปสู่ความสงบสุขทั้งทางใจ และทางกาย แล้วนำไปปฏิบัติดู

๑ เลือกเวลาหนึ่งชั่วโมงในแต่ละวัน เพื่อปิดมือถือ และปิดรับข่าวสารทุกอย่าง

๒ ควรหาอะไรที่ต้องทำเป็นกิจวัตรประจำวันอย่างน้อยหนึ่งอย่าง เช่น กำหนดตนเองว่าต้องออกไปวิ่งทุกเช้าวันละครั้ง ชั่วโมง หรือเล่นโยคะเบา ๆ ก่อนนอนทุกคืน เพราะทุกครั้งที่คุณสามารถรักษาความสม่ำเสมอไว้ได้ คุณจะรู้สึกทึ่งกับชีวิตทั้งหมดอยู่ในอำนาจการควบคุมของคุณเอง และมีสติในการคิดเรื่องอื่น ๆ ได้ในวันนั้นทั้งวัน

๓ เมื่อมีเรื่องหนักใจ ให้กลไกความเป็นนักจิตวิทยาที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกคนได้ทำงานเพื่อคุณบ้าง พังดูยาก แต่ทำได้ง่าย ๆ นั่นคือโทรศัพท์ไปหาเพื่อนรักที่เข้าใจคุณ และระบายทุกอย่างที่คับข้องออกมาให้หมด จะโกรธ โมโห หรือถ้าอยากจจะร้องไห้ก็เชิญตามสบาย แล้วสุดท้ายคุณจะค้นพบว่าทุกอย่างจะจบลงด้วยรอยยิ้ม หรือเสียงหัวเราะได้เสมอ มีเพื่อนดี ๆ อย่างนี้เก็บไว้นาน ๆ นะจ๊ะ

๔ จัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่ต้องทำให้เหมาะสมว่าสิ่งใดทำก่อน สิ่งใดทำหลัง และสิ่งใดไม่ต้องทำเลย สิ่งที่มีความหมายกับชีวิตคุณจริง ๆ แล้วคือ ครอบครัว เพื่อนฝูง สุขภาพที่ดี เพราะฉะนั้นเวลาที่มีกิจกรรมยุ่งรัดตัว ให้คุณรู้สึกถึงสามสิ่งที่สำคัญที่สุดนั้นก่อน อะไร ๆ ก็จะถูกเขารูปเขารอยชัดเจนนั่น ความสับสนวุ่นวายก็จะลดน้อยถอยลงไป

๕

คืนชีวิตสู่ธรรมชาติ ให้เวลาเดินเล่นในสวนสาธารณะ ซักดอกไม้สวย ๆ สักช่อหนึ่งมาประดับห้องนอนหรือโต๊ะทำงาน เพียงอาบรับอ้อมกอดของธรรมชาติที่ยิ่งใหญ่ คุณจะรู้สึกทันทีถึงความอบอุ่น มั่นคง และความปลอดภัย เพราะท้ายที่สุดแล้ว มนุษย์เราก็เป็นเพียงส่วนประกอบเล็ก ๆ ของธรรมชาตินั่นเอง

๗

หายใจลึก ๆ หายใจเข้าทางจมูกให้ลึกสุดปอด จนรู้สึกถึงอากาศที่อัดแน่นลงไปถึงช่องท้อง กลั้นเก็บไว้สักพักประมาณ ๖ วินาที เพื่อให้ร่างกายดูดซับออกซิเจนอย่างเต็มที่ หายใจออกอย่างช้า ๆ ทางปาก กลั้นไว้อีก ๖ วินาที นี่เป็นการหายใจอย่างมีสติ จึงให้ผลที่แตกต่างจากการหายใจด้วยกลไกอัตโนมัติของร่างกายที่เป็นอยู่ตามปกติ จึงให้ผลลัพธ์ที่ต่าง นั่นคือคุณจะได้ฝึกสมาธิ จิตนิ่ง และมีประโยชน์ต่อเซลล์เม็ดเลือดแดงของร่างกายด้วย ควรฝึกอย่างน้อยวันละ ๕ - ๑๐ ครั้ง

๙

ทำอะไรทีละอย่าง อย่าพยายามทำหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน เพราะนอกจากจะไม่เสร็จสักอย่างแล้วยังไม่มีอะไรออกมาดีอย่างที่ต้องการ เลือกสิ่งที่สำคัญที่สุดมาทำก่อน แล้วทำให้เสร็จด้วยความตั้งใจ ก่อนที่จะหยิบเอาอีกอย่างขึ้นมาทำ ถ้ากลัวล้มว่ามีอะไรต้องทำบ้างก็จดเรียงขึ้นมาเป็นขอ ๆ แล้วค่อย ๆ เช็คออกไปทีละอย่างที่ทำเสร็จ

เสริมสร้างสุขภาพกายให้แข็งแรง ด้วยการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และเรียนรู้หลักโภชนาการง่าย ๆ ที่ช่วยเป็นความรู้เสริมสำหรับการเลือกทานอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย เมื่อคุณมีสุขภาพกายที่ดี สุขภาพจิตคุณก็มีแนวโน้มที่จะดีขึ้นด้วย

๘

ยิ้มกว้าง ๆ หัวเราะดัง ๆ ทำอะไรก็ได้ที่ทำให้รู้สึกปลดปล่อยเต็มที่ ดูหนังตลก หรืออ่านโຈกขำขัน การหัวเราะคือวิธีการระบายความเครียดที่ดีที่สุดทางหนึ่ง เมื่อคุณหัวเราะ โลกนี้จะสดใสขึ้น และยังช่วยกระตุ้นให้ร่างกายมีภูมิคุ้มกันที่แข็งแรงขึ้น จึงทำให้คุณไม่เป็นหวัดง่าย ๆ

๑๐

เมื่อโลกหนักอึ้ง และทุกอย่างคาดหมายเข้าหาอย่างตั้งตัวไม่ทัน ลองใช้วิถีทางธรรมชาติบำบัด อย่างการบำบัดด้วยกลิ่น หรือเสียงเพลง ก็จะช่วยได้เยอะ อย่างเช่นกลิ่นที่ให้ความสดชื่น ของมินท์ ยูคาลิปตัส หรือการเข้าสปา นวด ผ่อนคลายก็ช่วยได้เยอะ

เคล็ดลับเหล่านี้คงทำให้คุณ ๆ ที่จิตใจว้าวุ่น เป็นเหตุให้เกิดโรคภัยต่าง ๆ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับตัวเองได้ แม้คุณจะทำไม่ได้ครบ แต่ถ้าคุณรู้วิธีใด วิธีหนึ่ง ในนี้ทำให้คุณรู้สึกผ่อนคลายขึ้นมา นั่นแหละ ที่เรียกว่า **“ความสุขของชีวิต”**

ที่มา : www.manager.co.th/MetroLife

มติคณะรัฐมนตรีที่สำคัญ

เรื่อง การดำเนินงานโครงการเปลี่ยนระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS)

คณะรัฐมนตรีได้มีมติ (๗ มิถุนายน ๒๕๔๘) เกี่ยวกับเรื่อง การดำเนินงานโครงการเปลี่ยนระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ดังนี้

๑. รับทราบผลการดำเนินงานของสำนักงานกำกับและบริหารโครงการเปลี่ยนระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) และทุกส่วนราชการที่ได้นำระบบการบริหารการเงินการคลังแบบอิเล็กทรอนิกส์ออกใช้ปฏิบัติราชการทั่วประเทศ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๗ แบบ online – real time และได้เบิกจ่ายตรงในระบบ GFMS เพียงระบบเดียวตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๘ ตามที่สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเสนอ

๒. ให้ถือเป็นนโยบายหลักให้ผู้บริหารของทุกส่วนราชการร่วมรับผิดชอบ และดูแลการปฏิบัติและการดำเนินงานในระบบการบริหารการเงินการคลังแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ให้เป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องทำแผนปฏิบัติการ (action plan) แผนการเบิกจ่าย (disbursement plan) ตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๔๙ โดยให้สำนักงบประมาณเป็นผู้รับผิดชอบในระดับมหภาค และให้กระทรวงการคลังจัดทำแผนบริหารเงินคงคลัง (treasury management) ที่สอดคล้องต่อไป

๓. เห็นชอบในหลักการการปรับเพิ่มวงเงินลงทุนค่าบริหารจัดการ ค่าดำเนินโครงการ และค่าบำรุงรักษาตามปริมาณงานและขอบเขตที่เพิ่มขึ้นจริง จากเดิมจำนวน ๑,๔๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท เป็นจำนวน ๑,๕๖๙,๙๐๘,๐๐๐ บาท และให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีดำเนินการตามความเห็นของสำนักงบประมาณต่อไป

๔. อนุมัติให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (สำนักงานกำกับและบริหารโครงการ GFMS) ทำสัญญาจ้างกับธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้โดยยกเว้นไม่ต้องนำระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาบังคับใช้

๕. เห็นชอบให้แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน กรรมการประกอบด้วย รองนายกรัฐมนตรี (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ และนายวิษณุ เครืองาม) รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ อธิบดีกรมบัญชีกลาง ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ โดยมีเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นเลขานุการ ทำหน้าที่กำกับการบริหาร การดำเนินการ และการพัฒนาระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์และให้พิจารณาการจัดตั้งกลไกของรัฐรับผิดชอบระบบงานบริหารการเงินการคลังแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ในรูปแบบที่เหมาะสมต่อไป

ทั้งนี้ ให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีรับความเห็นของกระทรวงการคลัง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และสำนักงาน ก.พ. ไปพิจารณาดำเนินการด้วย

ที่มา : หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๔/ว ๑๐๑ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๘

ธรรมเตือนใจ

อาจารย์สุจินต์ บริหารณเขตต์
๒ ตุลาคม ๒๕๖๔

มองมุมมองธรรม

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

บางคนมีทานูปนิสัย คือมีอุปนิสัยในการให้ทานสะดวก สบาย ง่าย คล่อง เร็วมาก บางคนมีศีลูปนิสัย คือมีกายวาจาที่อ่อนน้อม สงเคราะห์ ช่วยเหลือคนอื่นเป็นชีวิตประจำวัน ธรรมตาของท่านได้แต่ภาวนูปนิสัย เป็นกุศลที่ทุกคนควรจะเริ่มสะสม

ภาวนา คือการอบรมจิตใจให้เป็นกุศลยิ่งขึ้น และเป็นการอบรมเจริญปัญญาตามลำดับขั้นด้วย จิตเป็นสภาพธรรมที่ละเอียด ร้อยาก ทุกคนมีอกุศลจิต ขณะใดที่ไม่เป็นไปในบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ขณะนั้นเป็นอกุศลจิต เพราะฉะนั้น แม้ไม่ทำทุจริตกรรม แต่ใจก็เป็นอกุศลแล้ว เช่น นึกคิดถึงคนอื่นด้วยความผูกพันติดข้อง หรือนึกถึงด้วยความขุ่นเคืองใจ วันหนึ่ง ๆ ทุกคนคิดมากกว่าพูด ถ้าเพียรใคร่ไม่พูด คนอื่นก็อาจจะไม่รู้เลย แต่ถ้าโกรธมากขึ้น ก็จะแสดงออกมาทางกาย วาจา ซึ่งเมื่อถึงขั้นกระทำอกุศลกรรม ก็จะเห็นได้ว่าเป็นอกุศลจิตที่มีกำลังแรงแล้วแต่ผู้มีปัญญาเห็นโทษของอกุศล แม้เพียงความขุ่นใจเล็กน้อย หรือแม้ขณะที่กำลังเพลินติดข้องทางตาก็จะดูนั้น ดูนี้ ทางหูก็จะฟังนั้น ฟังนี้ ทางจมูกก็จะดมกลิ่นหอมกลิ่นนั้น กลิ่นนี้ เป็นอกุศลที่ติดข้องในวัตถุต่าง ๆ โดยไม่รู้ตัวมากมายทั้งวัน

ผู้มีปัญญาเริ่มเห็นโทษของโลกะและโทสะ แล้วคิดที่จะสงบจากอกุศลทั้งหลาย เพราะเหตุว่าทุกสิ่งที่ดีของนั้นจะนำมาแต่ทุกข์โทษเท่านั้น ผู้มีปัญญาจึงฟังพระธรรมแล้วระลึกอุสภภาพจิตของตนเอง แล้วเริ่มอบรมจิตใจให้เป็นกุศลยิ่งขึ้น การอบรมจิตใจมี ๒ อย่าง คือสมถภาวนา และวิปัสสนาภาวนา สมถภาวนาระงับอกุศลเพียงชั่วขณะ ขณะใดที่สติเกิดระลึกได้ เห็นโทษของอกุศล อกุศลนั้นก็ระงับไป แล้วกุศล เช่น เมตตา พรหมวิหารก็เริ่มเจริญขึ้น

พรหมวิหาร คือ ธรรมเครื่องอยู่ของพรหมซึ่งเป็นผู้ประเสริฐ มี ๔ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เมตตาเป็นสภาพธรรมที่ตรงข้ามกับโทสะ ขณะที่ขุ่นเคืองใจถ้าสติและปัญญาเกิดจะเห็นโทษของความโกรธแล้วจะเกิดเมตตาบุคคลที่ท่านกำลังขุ่นเคืองใจ นี่เป็นหนทางที่จะระงับจิตใจให้สงบขึ้น เพราะถ้าวันหนึ่ง ๆ เต็มไปด้วย โลก โกรธ หลง ก็ไม่สงบเลยทั้งวัน เพราะฉะนั้น ขณะใดที่ไม่โลก ไม่โกรธ ไม่หลง ก็สงบขึ้น นี่คือสมถภาวนาในชีวิตประจำวัน

(อ่านต่อฉบับหน้า)

